Gedeon

Původ materiálu
Martin Fér
Pořadí v lekci
9

Kdo se dnes přidává k zástupu: Gedeon

Téma: Důvěra proti strachu

Vyprávíme podle: Soudců 6 - 7

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše znalé

Slyšeli jste už o Gedeónovi? Říká vám něco jméno Gedeón? Co důležitého byste o něm řekli těm, kdo o něm neví nic, nebo málo?

b) Pro střední a starší školní věk; pro znalé

Kdyby za vámi někdo přišel a řekl vám, ať se postavíte proti přesile? Co byste mu řekli? Víte, co řekl Gedeón?

c) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše neznalé

Bojíte se někdy? Čeho? Jak se to projevuje? Co strach působí?

Viděli jste nějaký film, kde se lidé ze strachu skrývali a před někým utíkali? Kdy se kvůli strachu ani nemohli radovat?

Čeho všeho se člověk bojí?

Dá se strach nějak překonat? Co vám přitom pomáhá? Víte, čeho se báli Gedeón a Izraelci?

2. EXEGETICKÉ POZNÁMKY

- Gedeón je jeden z dvanácti soudců (není však tímto titulem v knize Soudců označen). V **knize Soudců** se tímto titulem označují lidé, které Bůh v dobách ohrožení povolával, aby vysvobozovali Izraelce od nadvlády nepřátel, aby se v Izraeli zasazovali o spravedlnost a přiváděli lid zpátky k Hospodinu.

- stále opakujícím se motivem knihy Soudců je, že se izraelský lid odvrací od Hospodina, ten je vydává v moc nepřátel, nepřátelé dotírají, lid si vzpomene na Hospodina a ten pošle vysvoboditele (soudce), který je zachrání před nepřáteli, vede lid zpátky k Bohu, ale po jeho smrti lid opět odpadá.

- „Hospodin vydal v moc...“ – tam, kde lid ztrácí víru, ztrácí také sílu vzdorovat pověře, postavit se nepříteli. Bez víry je vydán v moc toho, co na něj doléhá. V příběhu Gedeóna jsou to Midjánci – sousední pohanský národ.

- jméno **Gedeón** znamená „Bořič“. Ten, kdo boří, láme. V příběhu Bůh boří Gedeónův strach a on zboří modlu a začne v Izraeli bořit pověry. V midjánském táboře zaslechne sen o tom, že jejich stany budou zbourány, a tak odvážně v noci „zboří“ s pár bojovníky sílu nepřátelského vojska.

- povolání Gedeóna – Gedeón se bojí a tajně mlátí obilí ve vinném lisu (ten býval obehnán zdí, na rozdíl od obilných mlatů, které bývaly na zdaleka viditelných místech – kryje si tedy záda), ale Bůh si povolává i v takových situacích i lidi, kteří se bojí, o jejichž víře by se dalo pochybovat.

- oslovení „Hospodin s tebou, udatný bohatýre!“ zní značně ironicky (udatný bohatýr, který tajně mlátí obilí, aby se s ním rychle někam ztratil). Ironií ale není přání „Hospodin s tebou“ – to je ujištění a zaslíbení – jenže právě o tom Gedeón pochybuje (tam, kde o tom pochybovat přestane, tam se stává skutečným udatným bohatýrem). Podobné přání – zaslíbení slyší Marie, když jí zvěstuje Gabriel (Buď zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou!).

- někdy se člověku zdá, že Bůh je daleko. Že už nepůsobí. Může to být důsledek nevěry (jako v knize Soudců), víry, která se průběžně neposilovala a vyprchala, ale nemusí – je mnoho okolností, kdy se člověku může zdát, že je Bohem opuštěn. Ať tak či tak, smíme slyšet pozdrav „Hospodin s tebou,“ „Pán s vámi“.

- Gedeón je povolán k vysvobození lidu od Midjánců. Podobně jako jiné postavy (Mojžíš, Izajáš) se vymlouvá („jsem nejmenší z nejmenších“), ale i to je rysem Božího povolání: Bůh si povolává lidi v jejich slabosti (navzdory jejich slabosti, přes jejich slabost, s jejich slabostí), aby bylo jasné, že to, co mají učinit, nečiní ze své síly, ale je to síla Boží: „Protože já budu s tebou, pobiješ Midjánce...“ Viz též 1K 1,26nn.

- Gedeón žádá znamení (v příběhu vícekrát). Nevěřící Tomáš. Projev slabé víry, pochybností – ale i v tom je nám přece blízký. Znamení dostane. I tak může Bůh posílit. Ale víme, že „blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili“. I takové znamení může být víceznačné a je nevynutitelné.

- Prvním Gedeónovým úkolem je zbořit pohanskou modlu a vystavit oltář Hospodinu a obětovat na něm. Nejdříve je třeba zbořit pověru a vrátit se k Hospodinu (vnitřní obnova), teprve pak přijdou na řadu nepřátelé. Ukazuje se, jak je pohanství mezi Gedeónovými současníky zakořeněno (chtějí ho lynčovat). A také, že bořit pověru a nevěru musí začít u sebe (oltář i modla jsou v jeho rodném domě).

„Gedeóna vyzbrojil (doslova „oblékl“) duch Hospodinův“ (6,34) – znovu připomenuto, že sílu ke svému úkolu dostává od Boha, odjinud než ze sebe. Sílu pro čas, kdy je toho potřeba.

- protřídění vojska – motiv, který ukazuje jednak na to, že vítězství nebude důsledkem izraelské vyzbrojenosti a síly, ale dílem Hospodinovým, a zároveň na měřítka toho, co je k boji (víry?) nezbytné. Kdo se bojí, má jít domů. Strach může být projevem nedůvěry, nebo snad dokonce víry v božstva protivníků. Netřeba se přetvařovat, nikdo není nucen, a ti, kdo strach přiznají, nejsou nijak posmíváni. – Protřídění u potoka Charód: kdo klekne (a tedy vzdává úctu nějakému bůžku vody a pramenů) – domů. Zůstanou jen ti, co si z takových bůžků nic nedělají (proč také).

- vyprávění snu, které slyší Gedeón v nepřátelském ležení, je pro něj ujištěním, že Hospodin jim vydal nepřátele do rukou. Oni sami to nepřímo Gedeónovi „zvěstují“. (Podobně zvědové v zaslíbené zemi, Joz 2,24.)

- noční přepad – izraelští bojovníci „si zahrají“ na noční démony. Nebylo zvykem bojovat v noci právě kvůli strachu z takových démonů – ale něčeho takového se víra bát nemusí. Naopak pověrčiví pohané se zděsí a začnou se pobíjet sami. Tři sta Gedeónových mužů nepoužije zbraň a přece zvítězí.

3. FORMULACE TÉMATU

- příběh začíná motivem strachu izraelských i Gedeóna; strach se pak objevuje i při výběru bojovníků, aby to nakonec byli Midjánci, kdo se bojí. Kdo se spolehne na Hospodina (kdo se „bojí“ Hospodina), nemusí se bát ničeho jiného.

- povolání Gedeóna zvýrazňuje, „koho si Bůh povolává“ – i lidi ustrašené, kterým ovšem zaslíbení a víra pomohou činit odvážné činy, zbavovat strachu ostatní. Ale právě v tom se ukazuje, že tak nečiní jen ze své vlastní síly, víry, odvahy – ale že je tu síla odjinud – síla Boží.

4. ÚSKALÍ TEXTU, TÉMATU A LINIE PŘÍBĚHU

- Gedeón není bezchybný a dokonalý hrdina z akčního seriálu, ale obyčejný člověk, který v určité situaci přijme povolání, jež dostal. Na začátku jsou strach a pochyby; přestože nejdřív jednu modlu zbořil, tak na konci příběhu pro změnu jednu postaví *(možno zmínit s tím, že víra je neustálý zápas, ve kterém člověk nikdy není hotov.)* Ale to nesnižuje dílo, které s Boží pomocí vykonal.

- boření modly – v současné multikulturní společnosti by mohlo být vnímáno jako projev netolerance. V příběhu jde ale o osvobození od strachu, otročení a cizí nadvlády, čehož je modla symbolem, nikoli o náboženskou nesnášenlivost. Nelze ovšem zastřít, že víra vidí zotročující modly v mnoha oblastech lidského života, i tam, kde je většina nevidí, a snaží se od nich člověka osvobodit.

5. OSNOVA VYPRÁVĚNÍ

možno navázat na téma strachu

1. Strach – kde se ztrácí důvěra, dostává prostor strach

2. Navzdory tomu přichází Hospodinův posel a „boří“ Gedeónův strach a pocit bezmoci

3. Gedeón se odváží zbořit zotročující modlu

4. Gedeón se odváží postavit proti zotročujícímu nepříteli

5. Zvláštní vojsko

6. Gedeón poznává, že je to nepřítel, kdo se vlastně bojí

7. Zvláštní boj

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍM LISTEM

Pracovní list lze použít kdykoliv; některé části však sami vybízejí k vypracování před, během či až po vyprávění.

Co už o Gedeónovi vím? – lze využít v úvodu (viz bod 1 Motivační uvedení); v motivační části mohou děti samy heslovitě vpisovat anebo v symbolech zobrazovat, na co si z Gedeónova příběhu vzpomenou.

Co nám zpívá na naši cestu víry? – během vyprávění či po něm můžete s dětmi vymyslet sloku o Gedeónovi do písně: A zástup stále přichází a zas jde dál… a napsat ho na pracovní list. (viz bod **6 Liturgický rámec**, Písně)

Kde se Gedeónova písnička ozývá v bibli? – lze využít během či po vyprávění zejména se staršími dětmi. Děti pracují samostatně. Při práci si dávají Gedeónův příběh do souvislosti s jiným biblickým příběhem, hledají podobnosti či odlišnosti a zamýšlí se nad tématem: ...

1Kor 1,26nn (koho si Bůh vybírá – a co my s našimi obdarováními); Sk 16,25 (Pavel ve vězení zpívá, dveře se otevírají – víra přemáhá strach, dává sílu, osvobozuje); Mt 21,10nn (očištění chrámu – Ježíš boří stánky těch, kdo si z náboženství udělali dobrou živnost a otevírá přístup k Bohu), Joz 6 (hradby Jericha padají – víra a bohoslužba – to je zbraň, která pomáhá vítězit.)

Moje okénko

- prázdný rámeček slouží buďto k vymalovávání po vyprávění;

- nebo *se* pokuste s dětmi najít a nalepit vhodný obrázek k tématu.Tento bod je vhodný nechat jako ‚domácí úkol` s tím, že je nutné se při příštím setkání k němu vrátit. Budete-li se hledání obrázku věnovat hned po vyprávění, předpokládá to, abyste měli po ruce několik obrázkových časopisů, ve kterých budou děti moci hledat vhodný obrázek k tématu.

Co mě v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?

Větší děti mohou samy něco napsat. Krátkou prosbu mohou děti vytvořit jednotlivě anebo ve skupince. (Viz 9 Modlitba) Společně si pak můžete náměty přečíst a mluvit o nich a také se společně pomodlit.

6. B) K PRÁCI S POSTAVIČKAMI

Předkreslené postavičky jsou prototypy postav: radující se, spící, kráčející, strnulá, vládnoucí, v modlitbách. Vyberte – nejlépe po vyprávění i práci s pracovním listem – s dětmi jednu, která

podle nich nejlépe charakterizuje Gedeóna. Obkreslete, vybarvěte a dokreslete výraz ve tváři, či všelijak jinak ozdobte, vystřihněte a zavěste do řady svědků za poslední postavu, v tomto případě po Deboře.

6. C) TIP NA AKCI

„Chlemtáci“. Do mističek nalít vodu a soutěžit, kdo ji dřív vypije. Nesmí se ovšem mističky dotknout rukama, ani nesmí klečet a může mít třeba ruce za zády. Pouze chlemtat.

6. D) PODNĚTY K ROZHOVORU

- Co by Gedeón zboural dnes? A čím by bořil? (Sekerou – novinovým článkem – kázáním – filmem – dynamitem...?)
- Co je podle vás nejhoršího na modlářství? (Závislost – strach – falešný pocit štěstí a jistoty – úcta na nesprávném místě – odpadnutí od víry...)
- Můžeme se stát modláři i my?
- Ovládají dnešního člověka pověry?
- Jaký je rozdíl mezi vírou a pověrčivostí?
- Myslíte, že pomníky a sochy jsou spíš „památníky“, nebo modly? Mohou se stát modlou?

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: Ž 46,2n

Bůh je naše útočiště, naše síla, pomoc v soužení vždy velmi osvědčená. Proto se bát nebudeme, byť se převrátila země a základy hor se pohnuly v srdci moří.

Písně:

průvodní: (návrh)

Gedeón hrdinou nebyl

přec Bálovu modlu rozbořil

v noci s hrstkou vyhrál zpívej

A zástup stále přichází a zas jde dál …

(nápěv Marie má dítě, S 181)

Bůh je záštita má (S 23); Bůh je náš Pán a Král (D 607); Tvá svoboda (S 344); My to vyhrajem (S 120)

Čtení: Sd 6,11-16

8. VYPRÁVĚNÍ

Vyprávění je pouhou kostrou příběhu. Kostra vám otevírá cestu k možnosti podtrhnout místa anebo rozvést momenty či zápletky ve vyprávění podle toho, jakou skupinu dětí před sebou máte.

I. STRACH – KDE SE ZTRÁCÍ DŮVĚRA, DOSTÁVÁ PROSTOR STRACH

(v navázání na motivaci c) Izraelci se jednou moc báli. Do jejich země přicházeli cizí vojáci (říkalo se jim Midjánci), bylo jich moc a počínali si velmi zle. A vždycky, když se pak vraceli, tak s sebou pobrali obilí, zvířata – a co nepobrali, to zničili. Izraelcům nezbylo nic. A nenašel se nikdo, kdo by se nepřátelům postavil. Všichni se báli. Kdykoli se Midjánci blížili, tak se Izraelci rozutekli a poschovávali, kde se dalo, v různých skrýších, jeskyních a doupatech. Byla to moc těžká doba. Možná by se někdo mohl divit, jak je to možné, že se ti Izraelci tolik bojí? Copak si nepamatují, jak je kdysi Bůh zachránil před Egypťany? Nebo jak před nimi padly hradby Jericha? Minule jsme si vyprávěli, jak dokonce žena – Debora – v čele vojska porazila nepřátele! Copak na to všechno zapomněli? – Zapomněli. Zapomněli na Hospodina, který byl s nimi. I proto se tolik báli. Někteří už možná ani nevěděli, že nějaký Hospodin by jim mohl pomáhat. A že se s ním nemusí bát. Někteří to možná věděli, ale říkali si, že na ně Hospodin zapomněl, že je pustil k vodě, když oni zapomněli na něj. A tak se báli. Neměli nikoho, kdo by jim pomohl.

II. NAVZDORY TOMU PŘICHÁZÍ HOSPODINŮV POSEL A „BOŘÍ“ GEDEÓNŮV STRACH A POCIT BEZMOCI

Jenže Hospodin je k vodě nepustil, ani na ně nezapomněl. Mezi Izraelci byl muž, který se jmenoval Gedeón. To jméno znamená „Bořič“, „Ten, kdo boří“. Možná si představíte nějakého svalnatého siláka, který zboří všechno, co mu přijde do cesty. Ale Gedeón žádný takový silák nebyl. A jestli měl svaly, to se v bibli nepíše, asi to není důležité. Ale víme, že ten Gedeón se také bál jako všichni ostatní. Potkáváme se s ním zrovna ve chvíli, když se tajně snaží vymlátit obilí, aby zachránil před nepřáteli alespoň něco málo, z čeho by mohl žít. A v tu chvíli za ním přichází Boží posel a říká mu: „Hospodin s tebou, udatný bohatýre!“ Gedeón se musel zasmát – jaký on je udatný bohatýr, když se zrovna klepe strachy? Ale nahlas povídá – Hospodin že je s námi? To už dávno ne! Bůh byl snad kdysi dávno s Mojžíšem, s Jozuem, možná s našimi prarodiči. To ano, tenkrát se děly věci. Ale dneska? Se podívej, jak nám Midjánci dávají na frak! Kdyby byl Bůh s námi, tak to by se přece nemohlo stát! Hospodin nás zavrhl. Bylo to takové trochu smutné vyznání. Gedeón věděl, že Hospodin kdysi Izraelcům pomáhal. Ale znal to jen z vyprávění. Teď už tomu moc nevěřil – a asi také tušil, že si to Izraelci zavinili sami. Ale Hospodin mu říká: „Jdi a vysvobodíš Izraelce z rukou Midjánců.“ Už se neboj, já tě posílám. To byla síla. Gedeón si to představil, jak zrovna on poráží ty obávané protivníky. To opravdu ne. Promiň, Pane, ale jak zrovna já bych mohl někoho vysvobodit? Vždyť kdo já vlastně jsem? Nikdo. Moje rodina je nejslabší v celém kmeni Manases a já jsem nejslabší z celé rodiny. Kde já bych mohl někoho vysvobodit. Ale Hospodin mu říká – na tom nezáleží, jestli jsi slabý nebo silný. Já budu s tebou. Na tom záleží. A protože já budu s tebou, tak zvítězíš. Ještě chvíli ho musel Hospodin přesvědčovat, ale nakonec ten úkol Gedeón přijal. Snad se trochu i přestal bát.

III. GEDEÓN SE ODVÁŽÍ ZBOŘIT ZOTROČUJÍCÍ MODLU

Asnad začal i spřádat plány na porážku nepřátel. Ale první úkol, který od Hospodina dostal, bylo zbořit oltář a modlu boha Bála, která stála v jeho rodném domě. A pak postavit oltář Hospodinu a u něj slavit bohoslužbu. Nejdřív je potřeba vrátit se k Hospodinu. Naučit se na něj spoléhat, ptát se po jeho vůli. Bez toho nemá ani smysl s nepřáteli bojovat. A tak Gedeón šel. A protože se přece jen ještě trošku bál, tak si vzal na pomoc pár kamarádů a Bálovu modlu zbořili v noci. Dovedete si představit ráno ten poprask ve vesnici! Lidé se začali bát – co když nám za to Bál něco udělá? Co když na nás za to přijde nějaké neštěstí? Který neznaboh tohle udělal? Jó Gedeón? Tak s tím si to pěkně vyřídíme! A přišli k domu jeho otce a říkají: Vydej nám Gedeóna, potrestáme ho za to, co provedl našemu Bálovi! Jenže Gedeónův otec jim povídá – víte co? Jestli ten váš Bál je skutečně bůh, tak ať se o Gedeóna postará sám, ať si ho sám

potrestá! Ten, kdo věří, se vůbec nemusí bát, že by mu mohl nějaký Bál něco udělat. Je to jen pověra. Jenže tenkrát věřilo jen málo lidí. Gedeón a jeho přátelé byli proti přesile. Proto v tom jejich činu byla velká odvaha. Ale ukázali tak ostatním, že žádného Bála nemá smysl poslouchat, natož se ho bát.

IV. GEDEÓN SE ODVÁŽÍ POSTAVIT PROTI ZOTROČUJÍCÍMU NEPŘÍTELI

A když se od Gedeóna Izraelci naučili, že není třeba se bát žádných cizích bůžků a model, ale že stačí jen poslouchat a sloužit Hospodinu – tak to už byl jenom kousíček k tomu, aby se přestali bát i těch Midjánců. Gedeón svolal Izraelce k boji. Sešlo se jich třicet tisíc. To už je pořádná armáda. Midjánců bylo ale ještě víc. Jenže Hospodin říká Gedeónovi: Je vás moc. Ještě byste si mysleli, že jste vyhráli proto, že jste měli dobrou armádu. Zeptej se, kdo se bojí – a ti ať jdou domů. Hodně Izraelců se tenkrát ještě bálo. Do bitvy se nikomu moc nechce, natož když ještě nevěděli, jestli je to s tím Hospodinem úplně jisté… Domů jich tehdy odešlo dvacet tisíc. A přece i potom říká Hospodin: Ještě je vás moc. Jděte se napít k potoku. A kdo si klekne, ten ať jde domů. Kdo se napije jen tak, ten zůstane. Tenkrát tam totiž někteří věřili, aby se mohl člověk napít, že je potřeba se nejdřív pomodlit k bůžkovi toho potoka. Ale takové Hospodin ve svém vojsku také nechtěl.

V. ZVLÁŠTNÍ VOJSKO

No. Nakonec jich zůstalo pouhých tři sta. „To už je tak akorát," říká Hospodin. To stačí, abyste nepřátele porazili. Stačí tři sta bojovníků, co se spolehnou, že jsem s vámi. Víc není potřeba.

VI. GEDEÓN POZNÁVÁ, ŽE JE TO NEPŘÍTEL, KDO SE VLASTNĚ BOJÍ

Gedeón si stále nebyl úplně jistý, ale Hospodin ho v noci poslal do nepřátelského ležení. Hned na kraji tábora zaslechl Gedeón dva Midjánce, jak si vyprávějí sen. V tom snu že se valil pecen chleba na midjánský tábor a přivalil se ke stanu a zbořil jej. A to že je určitě špatné znamení. Gedeón poznal, že Midjánci se Izraelců bojí.

VII. ZVLÁŠTNÍ BOJ

Hned rozkázal svým bojovníkům: Hospodin nám vydal nepřátele do rukou. Těch tři sta mužů se rozmístilo kolem nepřátelského tábora. Místo zbraní měli v rukou trubky, džbány a v nich

schované pochodně. Byla noc. Na Gedeónův rozkaz všichni začali troubit, rozbili džbány a volali: Za Hospodina! Za Gedeóna! Nic víc. Midjánci se probudili a kolem tábora viděli spoustu ohýnků. Byla noc. Začali se bát a byli úplně zmatení. Mysleli si, že kolem nich je nějaká armáda zlých duchů. A jak byli zmateni, tak se začali bít sami mezi sebou.

Tak Gedeón zvítězil. Vlastně ne Gedeón, Izrael. Vlastně ne Izrael, sám Hospodin. Tak, že byl s Gedeónem, jak slíbil, zbavil ho strachu, dal mu odvahu a udělal s něj opravdového Bořiče. Ale nebyly to svaly, tvrdé pěsti, touha po pomstě – ale důvěra v Hospodina. Ta v člověku boří strach a osvobozuje jej.

9. MODLITBA

Často bychom chtěli být stateční a silní a udatní. A nejde nám to. Jdeme na to špatně, protože si chceme pomoci sami. Hospodine, Pane celého světa, Otče náš, daruj nám, prosíme, důvěru k tobě a s ní i statečné srdce. Děkujeme za všechny své schopnosti a obdarování. Prosíme, ať je umíme dobře využít a nezneužít. Amen

Přiložený soubor
praclist-9.pdf (219.04 KB)
Cílová skupina
Univerzální
Katechetické cykly
Zástup stále přichází...
Biblický odkaz (kat)
Soudců 6–7